

захищено 12 докторських і 54 кандидатських дисертацій з проблем системи гемостазу. До його наукової школи належать Г.А. Лобань-Черета, Ю.І. Силенко, Ю.М. Гольденберг, Н.М. Грицай, О.Л. Єрьоміна, О.В. Катрушов, І.П. Кайдашев, Т.М. Запорожець, О.І. Цебржинський, І.В. Міщенко, Т.В. Новосельцева та ін.

В.П. Міщенко був головою проблемної комісії МОЗ України і АМН України «Фізіологія людини» (1986-2009), членом спеціалізованих вчених рад при УМСА (1992-1998), Харківському медичному університеті (1998-1999), НДІ свинарства (1998-1999), Донецькому медичному університеті (1999-2005). По наш час є членом редакційних колегій журналів «Вісник проблем біології і медицини», «Дент Арт», «Проблеми екології та медицини», «Український стоматологічний альманах», «Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії».

В.П. Міщенком опубліковано більше 400 наукових праць, в тому числі 1 підручник, 16 навчальних посібників, 15 монографій, основними з яких є «Біоенергоінформатика і кров» (Краснодар, 1998), «Фізіологія гемостазу і ДВЗ- синдром» (Полтава, 1998), «Проблеми гемостазу в неврології» (Київ, 2000), «Пародонт і гемостаз» (Полтава, 2001), «Слинні залози. Біохімія, фізіологія, клінічні аспекти» (Томськ, 2002), «Фізіологія системи гемостазу» (Полтава, 2003), «Вплив фізичних факторів на гемостаз» (Полтава, 2003), «Перекисное окисление липидов, антиоксиданты и гемостаз» (Полтава, 2005).

Література

1. Виталий Петрович Мищенко. Научный путь: от учителя к ученикам. К 70-летию со дня рождения. – Полтава: АСМІ, 2010. – 96 с.
2. Офіційна сторінка кафедри фізіології ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» [Електронний ресурс] Режим доступу: http://umsa.edu.ua/kaf_normphys.html.
3. Научная школа профессора Кузника Бориса Ильича // Официальный сайт Читинской государственной медицинской академии [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://chitgma.ru/nauka/nauchnye-shkoly/365-nauchnaya-shkola-professora-kuznika-borisa-ilicha>.

ВПЛИВ ОТРУТИ ЖАЛОНОСНИХ ПЕРЕТИНЧАСТОКРИЛИХ (*HYMENOPTERA*) НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Закалюжний В.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка.

Перетинчастокрилі один із найбільш численних рядів комах, що об'єднує більше 9000 родів і від 200 до 300 тисяч видів комах за даними різних джерел. Перетинчастокрилі комахи широко розповсюджені повсюдно. Величезного розмаїття представники даного ряду досягли в тропічному поясі.

Значення перетинчастокрилих у природі та житті людини дуже велике. Паразити і жалячі форми харчуються комахами-шкідниками. У сільському господарстві деякі види використовують як засіб біологічної боротьби зі шкідниками. Переважна більшість перетинчастокрилих є обпилювачами квіткових рослин, цим обумовлено їх найважливіше зна-

чення в природі. Породи медоносних бджіл виробляють такі продукти, як мед, віск, прополіс. Є серед комах даного ряд шкідники сільськогосподарських і лісових культур: рогахвости, пильщики [1].

У перетинчастокрилих виробились різноманітні типи пристосування до навколишнього середовища та способи життя. Для багатьох видів характерна складна інстинктивна поведінка, зокрема, громадських перетинчастокрилих, наприклад, громадських ос, бджіл, джмелів, мурах. У жалоносних перетинчастокрилих (бджіл, джмелів, ос) яйцеклад перетворився у жало, яке служить органом нападу та захисту.

У багатьох жалячих видів проявляються складні інстинкти турботи про потомство. Так, самки риучих ос будують гнізда і приносять личинкам їжу - мертвих або паралізованих комах.

Стосовно людини – ці комахи жалять в основному в літній час тих, хто працює на пасіці або поблизу неї, хто ходить босоніж по траві, випочиває на луках біля водойм. Може це статися і в квартирі, куди бджіл і ос приваблює запах ягід, меду, свіжозвареного варення.

Жалячий апарат у різних представників перетинчастокрилих має специфічні особливості будови: оса, наприклад, легко витягує жало зі шкіри тварин, а жало бджоли, забезпечене гачками, залишається в ній. Видаливши жало із шкірних покривів людини промивають уражені ділянки шкіри розчином етилового або нашатирного спирту. Хороший ефект також дають протигістамінні препарати. Алергічна реакція на отруту бджіл та ос спостерігається у 0,5-2% людей. Не останню роль в агресивній поведінці бджіл та ос відіграють різкі запахи від людини (духи, одеколон, алкоголь), діючи на цих комах як аттрактанти [2,3,4].

Жалячи, перетинчастокрили виділяють отруту, яка має дуже високу біологічну активність. В склад отрути бджіл, джмелів та ос входять ферменти – фосфоліпаза А, гіалуронідаза, фосфатази, альфаглюкозидаза; токсичні поліпептиди – мелітін, апамін, тертіалін, секапін; біогенні аміни – серотонін, гістамін, катехоламіни. Хімічний склад отрути комах змінюється з їх віком [2,3].

І реакцією на неї стають біль, набряк, відчуття жару, печіння, свербіж. Ступінь реакції залежить насамперед від індивідуальної чутливості організму людини, від місця укусу, кількості нападаючих комах.

Якщо одночасно людину вжалить, приміром, 100 ос або бджіл, то може розвинути загальна важка токсична реакція, яка посилюється при наявності хронічних інфекцій, захворювань серцево-судинної системи. Але укусу навіть однієї комахи може заповдіяти серйозні неприємності. Найбільш важко людина переносить вжалення в обличчя, голову, шию. У цих випадках з'являються не тільки почервоніння, набряк, відчуття жару, але й головний біль, запаморочення, слабкість, почастішання серцебиття. Коли ж оса або бджола вжалить в руку чи ногу, розвивається переважно місцева реакція: набряк, біль, свербіж [2, 3, 4].

Деякі люди особливо чутливі до отрути перетинчастокрилих комах. У них при повторному вжаленні, крім звичайних реакцій, виникають кропив'янка, слезотеча, рясні виділення з носа, знижується артеріальний тиск, може бути спазм бронхів. У дуже важких випадках розвивається набряк гортані та анафілактичний шок – ускладнення, що вимагають невідкладної медичної допомоги.

Якщо вжалила комаха і в шкірі залишилося жало, його треба видалити. Зазвичай кінчик жала неважко схопити пальцями. Потім на це місце покладіть холод (лід, грілку з холодною водою, мокрий рушник),

щоб сповільнити всмоктування отрути.

В тому випадку, коли людина втратила свідомість, відразу ж треба робити штучне дихання і масаж серця і викликати швидку.

Людам з підвищеною чутливістю до отрути перетинчастокрилих не можна перебувати поблизу пасік, застосовувати медикаменти, до складу яких входить отрута бджіл і продукти їх життєдіяльності. Не рекомендується їсти мед, не слід ходити босоніж по траві в період вильоту перетинчастокрилих комах, а починається він з цвітінням дерев, чагарників, квітів.

Таким людям варто обстежитися у алерголога. В теплу пору року їм треба мати при собі виданий фахівцем так званий паспорт хворого на алергічне захворювання. В ньому має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові власника, його вік, домашню адресу, телефон, діагноз, телефон алергологічного кабінету, де спостерігається хворий, і ті невідкладні заходи, які треба провести йому в разі вжалення перетинчастокрилими. Бажано, щоб людина носила із собою шприц-укладку і набір медикаментів, зазначених у паспорті.

Література

1. Гусельников А.Л. Пчеловодство. - М.: Госсельхозиздат, 1960. - 536 с.
2. Орлов Б.Н., Гелашвили Д.Б. Зоотоксикология (ядовите животные и их яды). - М.: Высшая школа, 1985
3. Орлов Б.Н., Гелашвили Д.Б., Ибрагимов А.К. Ядовитые животные и растения СССР. - М.: Высшая школа, 1990. - 272 с.
4. Пигулевский С.В. Ядовитые животные. Токсикология безпозвоночных. - Л.: Медицина, 1975.

ЛІКУВАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ЕФІРНОЇ ОЛІЇ MONARDA FISTULESA

*Коваленко Н.П., Шерстюк О.Л., Лебедева А.Г.
Полтавська державна аграрна академія*

Бурхливий розвиток органічної та неорганічної хімії призвів до створення великої кількості лікарських речовин. Даровані природою засоби були незаслужено забуті. Однак ейфорія від різноманіття синтетичних медикаментів поступово змінилася розчаруванням і страхом перед їх грізними ускладненнями і побічними ефектами. Ось чому люди знову згадали про природні ліки і, порівнюючи їх із сучасними препаратами, знайшли в них чимало переваг.

У ряді випадків ефірні олії за ефективністю не поступаються антибіотикам і протизапальним засобам. Наука довела здатність ефірних олій стимулювати імунітет і вбивати стійкі форми мікробів, які нечутливі до антибіотиків. Помічено, що застосування ефірних олій у поєднанні з антибіотиками підвищує результати лікування в 4–10 разів [4].

Зарубіжні та вітчизняні дослідники вважають, що для підтримки здоров'я людина повинна щодня отримувати 3–4 мг ефірних олій [3].

Одне з перших місць серед рослин за своїми бактерицидними властивостями займає монарда. Ефірна олія монарди – це дуже ефективний засіб проти грибків та вірусів. Однак відома вона лише у вузьких колах.

Монарда (Monarda) – трав'яниста рослина родини губоцвітих